TITO — AZ EL NEM KÖTELEZETTSÉGRŐL

Szövegválogatás

Hazánk el nem kötelezett külpolitikája, de az el nem kötelezettség, mint korunk politikai doktrínája és mozgalma is, a legszorosabban összeforrt Tito elnök nevével. Tito hozzájárulása az el nem kötelezettség politikai víziójának és filozófiájának kialakításához és gyakorlati érvényesítéséhez a nemzetközi viszonyokban, rendkívüli méretű és hatású.

Mint ahogyan Jugoszlávia független és el nem kötelezett politikája elválaszthatatlan az el nem kötelezettségnek, mint világjelenségnek a fejlődésétől, úgy Tito egész nemzetközi tevékenységében is dialektikus összefüggés tapasztalható az úgynevezett nemzeti és az egyetemes komponens között.

Tito forradalmi ösztöne, kitartása és tapasztalata mélyen rányomta bélyegét az el nem kötelezett politika és mozgalom fejlődésére, ugyanakkor a népek és országok függetlenségi törekvése és az egyenrangú nemzetközi viszonyokért folytatott harca állandó ihletője és támasza voltak Jugoszlávia önálló, aktív és el nem kötelezett külpolitikájának.

Jugoszlávia el nem kötelezett külpolitikája nem pillanatnyi érdekek vagy nehézségek szülöttje, hanem népfelszabadító harcunk és szocialista forradalmunk lényéből nőtt ki. Jugoszlávia már a háború nehéz éveiben is kiállt azért a jogáért, hogy minden beavatkozás nélkül, maga döntsön sorsáról és szabja meg belső fejlődésének sajátos útját.

Saját nemzetei és nemzetiségei egyenrangú közösségének megteremtéséért küzdve, Jugoszlávia a nemzetközi életben is ugyanezekért a célokért szállt síkra: az országok és népek egyenrangúságáért és önálló, szabad fejlődéséért. Jugoszlávia kitartása az el nem kötelezettség mellett, érzékeny geopolitikai helyzete és a rá nehezedő nyomások ellenére, rendkívül értékes erkölcsi-politikai tőkét jelent, amelyet Tito az el nem kötelezettség egyetemes kincstárában helyezett el, más felszabadult és a füg-

getlen fejlődés útjára lépett országok gyarmaturalom-ellenes harcának vagy társadalmi forradalmának tapasztalataival együtt.

E szerény és korlátozott méretű válogatásnak, amely nem készült a teljesség lehetőségeivel és igényével, az a célja, hogy bemutassa: Tito elnök hosszú évtizedes, fáradhatatlan nemzetközi tevékenységében, valamennyi külpolitikai témájú beszédében és megnyilatkozásában, már az új, szocialista Jugoszlávia megalakulásának és fejlődésének első éveitől kezdve állandóan és következetesen jelen van nemcsak hazánk függetlensége minden áron való megőrzésének szent célja, hanem valamennyi nép önálló, szabad és békés egymás mellett élésének, egy egyenrangúbb, igazságosabb, demokratikusabb és humánusabb világ megteremtésének az igénye.

Tito nemcsak „az el nem kötelezettség atyja", szellemi ihletője, hanem élharcosa is, mert — mint colombói beszédében mondta — a holnap világa, amelynek víziója az el nem kötelezett országok határozataiban és programjaiban adva van, nem fog önmagától megvalósulni — harcolni kell érte. Mégpedig olyan hittel és akarattal, mint azt Tito tette egész életében.

MENDREI Ernő

*

„1945. május 9-e a közös győzelem, az Egyesült Nemzetek közös győzelmének napja. Ez a nagy nap serkentse az Egyesült Nemzeteket a tartós béke és a kölcsönös megértés megteremtésének útján. Meg vagyok győződve róla, hogy minden népünk kívánságát fejezem ki, amikor azt mondom, Jugoszlávia népei boldogok volnának, ha a harctereken kivívott nagy győzelem után, a békében ugyanaz az összhang és egyetértés uralkodna az Egyesült Nemzetek között, mint a háborúban."

(A belgrádi rádióban megtartott beszédből 1945. május 9-én — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1961)

*

„Elvtársak és elvtársnők, mi új békét akarunk, méltó békét azokhoz, akik a legnagyobb áldozatokat hozták ebben a háborúban. Mi nem mindenáron akarunk békét, mert mi már drága árat fizettünk érte. Többé egy parát sem fizetünk ezért a békéért. Talpalatnyi földet sem adunk abból, ami jogosan megillet bennünket. Nem adjuk a magunkét, de békét akarunk, a legjobb viszonyban akarunk élni minden országgal.

Elvtársak és elvtársnők, midőn ma itt azokat az országokat említem, amelyek a háború alatt szövetségeseink voltak, ma pedig furcsa maga-

tartást tanúsítanak velünk szemben, akkor én csak arra az egynéhány emberre gondolok, aki rákényszeríti akaratát az illető országok népeire, de ezekről a népekről nem állítható, hogy nem demokratikus érzelműek. Az illető országok népei igenis demokratikus érzelműek, és szintén békét akarnak, mint mi. Ám a reakció ezekben az országokban hamisan tünteti fel a világhelyzetet, és minduntalan az igazságra és a békére törekvő népek ellen uszít.

Ma nem két front kialakításáról van szó: nyugati és keleti frontról, a keleti országok és a nyugati országok frontjáról. Nem. Ma a demokrácia kérdése vetődik fel, az igazi demokrácia, és a reakció kérdése. Reakció van minden nyugati országban, ahogyan nálunk is van. Demokratikus elemek vannak Angliában és minden más országban is. Ezért legyünk ma résen, de legyenek résen más országok emberségesen és demokratikusan gondolkozó népei is, ha szeretnék elkerülni a különféle reakciós és imperialista érdekcsoportok újabb háborús kalandjait.

Ma ez a két front alakul ki: a demokrácia és a béke frontja, valamint a reakció és a háborús uszítók frontja, nem pedig Nyugat és Kelet frontja."

(A jesenicei vasművek munkásaihoz intézett beszédből 1946. augusztus 19-én — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek II., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1962)

*

„Elvtársak és elvtársnők!

A szövetségi kormány külpolitikájában azokhoz a már meghatározott irányelvekhez tartja magát, amelyek egy szocialista ország szigorú elvszerűségén alapulnak. Külpolitikánk fő irányvonalai a következők:

1. Gazdasági és minden egyéb lehető együttműködés azokkal az országokkal, amelyek az egyenjogúság és függetlenség teljes tiszteletben tartása alapján hajlandók velünk együttműködni.

2. Politikai együttműködés mindazokkal az országokkal, amelyek valóban harcolnak a béke megszilárdításáért és a legutóbbi háborúval kapcsolatban még rendezetlen, vagy a jövőben esetleg felmerülő nemzetközi kérdések megoldásáért.

3. A kormány a jövőben is szilárdan védi az Egyesült Nemzetek előtt a kis népek és a gyarmati népek jogát, hogy szabadok és függetlenek legyenek, vagyis hogy maguk határozzanak sorsukról.

4. A JSZNK kormánya a jövőben is nemcsak visszautasító magatartást tanúsít, hanem propagandával és a nemzetközi fórumok előtt is harcol a tömbök és érdekkörök megteremtése ellen, mert mélységes meggyőződése, hogy a világnak ez a felosztása valóban a háborús összeütközések és az emberiségre háruló végveszedelem lappangó veszélyét rej-

tik magukban. A kormány véleménye szerint nem ez az út vezet a béke megőrzéséhez és megszilárdításához, hanem a béke megőrzésének és megszilárdításának útja ma kizárólag az Egyesült Nemzetek keretében és a vitás nemzetközi kérdések megoldási lehetőségének türelmes kutatásában keresendő."

(A Szövetségi Tanács és a Népek Tanácsa együttes ülésén 1950. április 27-én megtartott képviselőházi expozéból — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek V., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1963)

*

„Ma ismét retteg az egész világ arra gondolva, hogy bekövetkezhet az új, a harmadik világháború, s ezért függeszti tekintetét a világ minden népe az Egyesült Nemzetek Szervezetére. Kérdés, vajon az Egyesült Nemzetek Szervezete meg tudja-e akadályozni és hogyan tudja megakadályozni az új, a harmadik világháborút, hogyan tudja biztosítani a békét. El kell ismerni, hogy ezt a kérdést bizonyos kétkedéssel vetik fel. Ez indokolt is, ha kissé visszapillantunk a nem is oly régmúlt időre — ugyanis az emberek bizonyos mai eseményeket összehasonlítanak a második világháborút megelőző történésekkel —, különösen a Népszövetség elnevezésű nemzetközi szervezet sajnálatos végére, mert az is hasonló szerepre volt hivatva, mint ma az Egyesült Nemzetek Szervezete. Úgy vélem azonban, hogy ma jobban bizakodhatunk a jövőben, az Egyesült Nemzetek Szervezetének eredményes küldetésében, függetlenül azoktól a bizonyos gyengeségektől és fogyatékosságoktól, melyek e szervezetben léteznek.

Az utóbbi időben megkönnyebbüléssel észleljük, hogy a felelős államvezetők levonták a tanulságot a szerencsétlen múltból, és most bátrabban keresnek új utakat az újabb támadások, az új világháború megakadályozására. A múlt keserű tapasztalata, a második világháború minden következményével együtt, legyen ezúttal tanulság számunkra, hogy az új nemzetközi szervezet, vagyis az Egyesült Nemzetek segítségével állhatatosan és következetesen keressük minden nemzetközi probléma békés megoldási módját. Ahhoz, hogy ezt elérjük, nemcsak a legnagyobb erőfeszítéseket kell megtennünk, hanem szükség esetén nagyobb áldozatokat is kell hoznunk, csakhogy minél hatékonyabban megerősítsük az Egyesült Nemzetek Szervezetét, hogy ez a szervezet képes legyen kiküszöbölni az emberiséget ma ismét fenyegető háborús veszélyt.

Hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete valóban teljesíthesse fontos küldetését, szükséges, hogy ez a szervezet határozottan és következetesen szembeszegüljön minden, bármely részről is bekövetkező kísérlettel, amely veszélyeztetni akarja más népek függetlenségét, és be akar avatkozni más államok, kicsik vagy nagyok, belső ügyeibe.

Végül még egy dologra szeretnék rámutatni, éspedig arra a veszélyes irányzatra, amely szerint minden fontosabb nemzetközi problémáról csak néhány nagyhatalom dönt, azaz hogy a más országokat érintő fontos határozatok meghozatalánál nem veszik számításba a többi kis és nagy állam, az Egyesült Nemzetek tagállamainak képviselőit. Ez a gyakorlat eleve veszélyeztetné magát az Egyesült Nemzetek Szervezetét is, s ezzel a gyakorlattal semmiképpen sem mentenék meg a békét. Csak az Egyesült Nemzetek valamennyi tagjának együttműködése minden kérdésben és csak a tagállamok egyenjogúsága erősítheti ezt a szervezetet, és teheti képessé arra, hogy úgy teljesítse küldetését, ahogyan azt a világ népei elvárják tőle, vagyis hogy őrizze meg a világ békéjét, s a lehető legigazságosabb módon oldja meg a még fennálló, megoldatlan kérdéseket. Azzal a meggyőződéssel fejezem ki ezt a kívánságot, hogy ez nemcsak Jugoszlávia népeinek, hanem minden ország népének törekvése.

Ezzel kapcsolatban aláhúzhatom, hogy a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság kormánya a jövőben is minden erejével a béke megőrzésére fog törekedni oly módon is, hogy minden alkalommal az Egyesült Nemzetek erősítésén fog fáradozni, mert az a véleményem, hogy csak e szervezet révén lehet megmenteni a békét, és megerősíteni a világ népeinek együttműködését."

(Az Egyesült Nemzetek napja alkalmából a belgrádi Borbában közölt cikk 1954. október 24-én — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek V., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1963)

*

„Ha feltesszük a kérdést, mi az, ami a jelen korban oly óriási jelentőséget kölcsönöz az egyenjogúság, a belső ügyekbe való be nem avatkozás és az önálló fejlődés elismerése elvének, a választ erre abban a tényben találhatjuk meg, hogy a nemzetközi közösség úgyszólván alapjaiban megváltozott. Az embermilliók tudatába behatolt az az igazság, hogy az egyenlőtlenség a nagy katasztrófákat előidéző összetűzések egyik lappangó veszélyét képezi. Az emberek előtt ma világos az a tény, hogy a háborúk nem oldják meg a vitás kérdéseket és nem küszöbölik ki az egyenlőtlenséget, hanem újabb, még súlyosabb viszályokat és a gyengébb országok leigázására irányuló törekvéseket szülnek. Ezért keresi az emberiség egyre inkább a nemzetközi problémák megoldásának és a nemzetközi együttműködésnek új formáit — az egyenjogúság alapján. És nem csoda, hogy ebben a keresésben elsősorban a kis és gyarmati népek milliós tömegei vesznek részt, hiszen leginkább ezek érzik, hogy nem egyenjogúak. Ugyan ez jut kifejezésre főképp a gyarmatpolitika, valamint a gazdasági fejlődés mai szakaszában, amelynek útjában áll a világ múltból örökölt felosztása, fejlett (iparosított) és elmaradott, csak nyers-

anyagtermelésre korlátozott országokra. A nemzetközi közösség megváltozását jelzik legvégül az óriási kedvező lehetőségek: az anyagi termelőerőknek néhány évtizeddel ezelőtt még aligha sejtett nagyarányú fejlődése — amely a tengelyében van mindannak, amit az előbb említettem — megnyitja a többé-kevésbé mindannyiunk elé tornyosuló nehézségek közös és szolidáris leküzdésének kilátásait is.

Mindez jelzi, hogy a megváltozott nemzetközi közösségben mindannyian választ előtt állunk: vagy koegzisztencia az életben vagy koegzisztencia a halálban."

(A Szövetségi Képviselőház mindkét tanácsának együttes ülésén 1954. október 25-én megtartott expozéból — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek IX., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1965)

*

„Miért állunk mi ki az államok és népek közötti egyenjogú viszony mellett, és miért ellenezzük a beavatkozást más nemzetek belügyeibe? Először is azért, mert a beavatkozás csorbítja és veszélyezteti az illető ország függetlenségét. Másodszor, a beavatkozás a legjellegzetesebb kifejezője a világ érdekövezetekre való felosztásának, ami az új háborús összeütközések veszélyét rejti magában. Harmadszor: az effajta beavatkozás lehetetlenné teszi a világ népeinek bármiféle közeledését, mivel ez a közeledés el sem képzelhető leigázott és uralkodó államok, illetőleg nemzetek között. Ebből az általános álláspontból következik állandó szembeszegülésünk a gyarmaturalom elvével, mert a gyarmaturalom magában foglalja a fent említett negatív elemeket. Ezért véleményem szerint ma négy alapvető dolog létezik, amely minden rossznak a gyökere, ezek okozzák az emberiség rettegését és félelmét és korunkban nemcsak fölöslegesnek látszanak, hanem minden haladó ember szemében képtelenségnek is. Az első az államok és nemzetek közötti egyenlőtlenség; a második a beavatkozás más országok belügyeibe, ami rendszerint a nagy és legfejlettebb országok részéről történik; harmadik a világ felosztása érdekövezetekre és tömbökre; a negyedik a gyarmaturalom. Amíg ezeket az elemeket nem küszöbölik ki a nemzetközi gyakorlatból, az emberiség nem szabadulhat meg a rettegéstől.

Véleményünk szerint a katonai és ideológiai alapokon nyugvó tömbök alakítása komolyan veszélyezteti a világbékét. Ezeket a tömböket azzal a számítással alakítják, hogy katonai túlélőre tegyenek szert és ezt felhasználják a nemzetközi kérdések erőszak útján való megoldására, ahelyett, hogy békés diplomáciai módszerek, vagy ami még egyszerűbb, az Egyesült Nemzetek útján oldanák meg, amiért az Egyesült Nemzetek Szervezetét valójában meg is alakították.

A tömbpolitikával és a világnak ideológiai alapon való felosztásával ellentétben, valamint annak érdekében, hogy az emberiség megmeneküljön a világtörténelem legnagyobb katasztrófájától, a magunk részéről mi a különböző rendszerű országok és államok koegzisztenciájában látjuk a valódi lehetőséget. Az, amit én szem előtt tartok, nem valami passzív koegzisztencia, hanem aktív együttműködés és a különféle problémák békés és megegyezéses megoldása, valamint mindazoknak az elemeknek a kiküszöbölése, amelyek elkerülhetetlenül zavarják a nagy és kis államok közötti széles körű együttműködést. Mi több, ez a koegzisztencia nemcsak lehetséges a gyakorlatban, hanem nélkülözhetetlen is, ha el akarjuk kerülni az új világháborút, annak összes szörnyűségeivel, az atombomba és a hidrogénbomba pusztításával stb.

Az eddigi gyakorlattól eltérően, amely szerint az elmaradott országok szegénységét és nyomorát gyakran nemcsak a rendkívül fejlett államok használták ki a belügyekbe való beavatkozásra, hanem azok a nagy államok is, amelyek nem értek el kivételesen magas fejlődési szintet, véleményünk eddig is az volt, s most is az, hogy az elmaradott országoknak anyagi és műszaki segítséget kell kapniuk. Ez a segítség végső fokon nemcsak azoknak használ, akik kapják, hanem azoknak is, akik adják, mert noha a segítséget nyújtó országok a termelés lehető legmagasabb fokát érték el, a stagnálás, sőt visszaesés veszélye fenyegeti őket, ha termékeik számára nincs megfelelő felvevő piac."

(Az indiai parlamentben 1954. december 21-én mondott beszédből — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek X., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1966)

*

„Az egyik jelenség — amelyről mindenekelőtt szólni akarok, mert azok közé tartozik, amelyek a nemzetközi viszonyok további fejlődése szempontjából a legtöbb bizakodással töltenek el bennünket — az, hogy azok az országok, amelyek csak nemrégiben kezdtek önálló szerepet játszani a nemzetközi életben, vagy csak nemrégiben szerezték meg függetlenségüket, és általában véve a fejletlen országok most mind jelentősebb szerephez jutnak nemzetközi téren.

Ez a jelenség azoknak a messze ható átalakulásoknak a velejárója, amelyeket a világ az utóbbi évtizedek folyamán, különösen pedig a második világháború után átélt. Ezek az átalakulások a következő tényezőkön alapulnak: először is, a gyarmati és félgyarmati népek mind jobban tudatára ébrednek, hogy joguk van önmagukat kormányozni és alkotó képességeiket kifejleszteni; másodszor: a termelőerők erőteljes növekedése, ami mint egységes — noha nem egyenletes és nem egyöntetű

folyamat — átfogta az egész világot, könyörtelenül letöri a régi korlátokat és mellőzhetetlenül szükségessé teszi, hogy új formákat és új utakat keressünk. Ennek a folyamatnak egyik megnyilvánulási formája az volt, hogy aláásta annak a gazdasági és politikai függőségi viszonynak egész hálózatát, amely a legtágabban értelmezett gyarmaturalmi rendszernek lényege. Ezt a rendszert alapjában rendítette meg az az erőteljes népfelszabadító harc, amely a második világháború folyamán és utána, különösen az ázsiai világrészen lángolt fel, és amely bizonyos értelemben szubjektív megnyilvánulása volt az akkor megérett objektív feltételeknek, és az életképes és dinamikus államok egész sora lépett a nemzetközi színtérre és mind jelentősebb szerepet kezdett játszani. Ezzel párhuzamosan bizonyos más, főleg kisebb országok népei, amelyek formálisan már előbb megszerezték függetlenségüket, mind erőteljesebben juttatják kifejezésre azt a törekvésüket, hogy ezt a formális függetlenséget valóságos függetlenséggé alakítsák, hogy szuverenitásukat új, gazdagabb tartalommal telítsék, és hogy letépjék a tényleges függőségnek, különösen a gazdasági függőségnek mindazon láncait, amelyek többé-kevésbé sikeresen rejtőzködtek a formális szuverenitás leple alatt. Ez a törekvés, amely rendszerint az illető országokban végbemenő mélyreható belső átalakulások tükrözője, megnyilvánul az illető országok ama igyekezetében is, hogy nemzetközi téren önálló és aktív tényezőként jelentkezzenek. Mindez természetesen óriási jelentőségű mind az illető országokra, mind általában véve a nemzetközi viszonyok fejlődésére nézve is.

Ezekben az új, független államokban a függetlenség megszerzésével kialakultak a teljes gazdasági és politikai fejlődés előfeltételei. Ezáltal világosan kifejezésre jutott — ami bennünket illet, minket utazásunk csak megerősített olyasvalamiben, amiről tapasztalataink alapján mélyen meg voltunk győződve —, hogy a függetlenség nemzetközi tekintetben lényeges előfeltétele egy ország valóságos és gyors fejlődésének.

Gazdasági téren a függetlenség megszerzése révén felszabadulnak az illető országok lappangó erői, és roppant erőfeszítések kezdődnek az elmaradottságnak, a gyarmati múlt e súlyos örökségének leküzdésére. Erőfeszítések kezdődnek ama különbségek enyhítése érdekében, amelyek elkerülhetetlenül elválasztják az illető országokat azoktól az országoktól, amelyek a nemzetközi közösség kiváltságos tagjainak helyzetét élvezik, bár ezt javarészt éppen ama népek kincseinek, verejtékének és vérének köszönhetik, amelyeket más népek fejlődése elmaradottsága kárhoztatott. Az újabban függetlenné vált országok gazdasági fejlődése — mivel a politikai önállóság megteremtette számukra az objektív és szubjektív feltételeket — megteremti az anyagi alapot haladásukhoz más, főleg politikai és kulturális téren is. Ez elsősorban az illető országok

erőteljes demokratikus fejlődésén észlelhető, vagyis azon, hogy az egyén mind nagyobb mértékben és mind tevékenyebben vesz részt a közéletben, jogait megfelelő módon biztosítják, a művelődés színvonala emelkedik, felszámolják az írástudatlanságot, hazai káderek et nevelnek, amelyek nélkül a gazdasági fejlődés el sem képzelhető, javítják a lakosság általános egészségügyi körülményeit stb.

Ez egyrészt azt mutatja, hogy a függetlenség jelentősen hozzájárul a belső demokrácia fejlődéséhez, másrészt viszont azt, hogy a demokrácia csak az ország gazdasági fejlődésével párhuzamosan és attól függően fejlődhet. Az a tény, hogy ezekben az országokban a demokrácia fejlődésének útjai változatosak, hogy ez a fejlődés az illető országok sajátos körülményeinek legjobban megfelelő formákban történik, s ezek nincsenek mindig összhangban a „klasszikus" mintákkal, újabb bizonyítéka azon felfogás tarthatatlanságának, mely szerint a demokráciának van egy egységes és általános típusa, amely ha nem is minden időkre, de legalább a jelenkor minden népére érvényes. Mi több, az a kísérlet, hogy ezekre a maguk új demokratikus útján járó új államokra mindenáron rákényszerítsék ezeket a „klasszikus" kaptafákat, nemcsak támadást jelentenek az illető országok függetlensége ellen, hanem kísérletet demokratikus fejlődésük és általában véve az egész fejlődés megállítására, sőt visszavetésére. A gyakorlat pedig már megmutatta, hogy éppen azok az országok, amelyek újabban szerezték meg függetlenségüket, igyekeznek korszerűbb, haladóbb szociális viszonyokat teremteni és teremtenek is."

(A rangooni egyetemen 1955. január 16-án mondott beszédből — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek X., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1966)

*

„Az aktív koegzisztencia politikája azon a felismerésen alapul, hogy a világ ma már egységes egésszé vált, és nem történhet semmi jelentősebb dolog, ami ne hatna ki a világ minden részére — ez pedig azt jelenti, hogy a béke oszthatatlan, de nemcsak abban a negatív értelemben, hogy a béke megsértése súlyos következményekkel járhat, hanem éppúgy pozitív értelemben is, azaz olyan értelemben, hogy a béke kérdését csak valamennyi nép és ország együttes erőfeszítésével lehet megoldani. Ma nincs a világon egyetlen valamennyire is civilizált nép sem, amelynek mindegy volna, hogy mi történik a világban, és amely ne volna tudatában, hogy minden viszály őt is belesodorhatja az örvénybe, hiszen ezt bizonyította a második világháború, e totális háború is. A népek és országok csak közös erővel háríthatják el a múlt káros következményeit

és csak közösen tehetik lehetővé, hogy az elmaradott és fejletlen országok felkészüljenek az önálló gazdasági, kulturális, politikai stb. életre.

A koegzisztencia politikája természeténél fogva — habár ezt gyakran nem értik meg — aktív politika, az aktív és építő jellegű nemzetközi együttműködés politikája, a nyílt nemzetközi kérdések megoldási módjának felkutatása és a nemzetközi feszültség forrásainak eltüntetése céljából. Ez a politika egyébként, már eddig is, amennyiben alkalmazták, megdönthetetlen érvekkel bizonyította előnyeit. Eza politika egyfelől kizárja a semlegeskedők passzív vagy közömbös magatartását a nemzetközi történések iránt, és kapcsolatok megteremtésére, tárgyalásokra, a problémák megegyezéses megoldására ösztönöz minden országot, tekintet nélkül társadalmi berendezésére vagy általában világnézetére. E politika célja: tevékenyen és kitartóan munkálkodni a világnak két ellenséges táborra való felosztása ellen. Ennek a politikának bizonyos értelemben az a célja, hogy állandó tolmácsolója legyen a háborúellenes törekvéseknek, vagyis ez a politika bizonyos értelemben a békeszerető emberiség lelkiismerete."

(A Szövetségi Képviselőház mindkét házának 1955. március 7-én megtartott együttes ülésén elhangzott külpolitikai expozéból — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek X., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1966)

*

„Korunk óriási és sajátos problémája a gazdasági fejlődésben tapasztalható aránytalanság, a fejlett és a fejlődésben elmaradt országokat egymástól elválasztó szakadék. A termelőerők jelenlegi fejlődési fokán ez a szakadék mindinkább elmélyül. A gazdaságilag fejletlen országokban ugyanis ma még mindig az emberiségnek több mint kétharmada él, és a világ jövedelmének mindössze 18 százalékát teremti elő. Ennek az aránytalanságnak megszüntetését megkövetelik az egész világgazdaság merőben gazdasági érdekei is, ideértve a legfejlettebb országok érdekeit is, de szükséges ez politikai okokból és egyéb nemzetközi oknál fogva is, mert ha ezt az aránytalanságot nem szüntetik meg, nem lehetséges sem valódi egyenjogúság, sem tartós béke. A mai körülmények között ez csak szervezett formában nyújtandó nemzetközi gazdasági segély útján érhető el, elsősorban az Egyesült Nemzetek keretében, de regionális és kétoldalú megállapodás útján is, azzal a feltétellel, hogy a segélynyújtást ne kössék semmiféle politikai vagy katonai jellegű kötelezettséghez. Számos ország, köztük Indonézia és Jugoszlávia is, határozottan szorgalmazza egy ilyen akció realizálását, ami nemcsak a fejletlen vagy kevéssé fejlett országoknak és népeknek volna hasznára, hanem az

egész világnak. E szakadék áthidalásával teljesen érvényre jutna az országok és népek függetlenségének és egyenjogúságának elve, akár nagy vagy kis, erős vagy gyenge, fehér vagy színes bőrű népről van szó."

(A bandungi egyetem díszdoktorává avatásakor mondott beszédből — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek XIII., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1969)

*

„Szeretnék most egyet-mást elmondani nektek külpolitikánkról is. Jugoszlávia lakosainak száma és területének nagysága szerint kis ország, de nézetem szerint elég nagy, mert szellemét és erkölcsi erejét tekintve nagyszerű népe van. Ezért belső gondjainktól függetlenül tevékenynek kell lennünk nemzetközi téren is. Ez több okból szükséges. Mindenekelőtt szükség volt rá, hogy az Ázsia és Afrika távoli vidékein élő népek, a gyarmati népek értesüljenek hazánkról, és megismerjék valóságunkat. Ezért is utaztam oda. Sok országot látogattam meg, és legnagyobb örömömre azt tapasztaltam, hogy máris elég sokat tudnak harcunkról, múltunkról és jelenlegi fejlődésünkről. A leglényegesebb mindebben az, hogy feladatunknak tekintsük a részvételt a világ összes békeszerető erőivel együtt a béke megvédéséért vívott harcban. Magatok is láthatjátok, hogy a nagyhatalmak nem tekinthetők olyan erőnek, amelyben teljesen meg lehet bízni, és amely képes akár rövid időre is biztosítani az emberiségnek azt, amire oly vágyva vágyik, vagyis visszaadni a békébe vetett hitét, a reményt, hogy a világ megmenekül egy újabb és sokkal súlyosabb tragédiától, mint amilyen az elmúlt háború volt, amelyben sok millió ember pusztult el.

A jövőben is igyekezni fogunk az egész békeszerető világot mozgósítani a békeharcra. Mert nemcsak az az óriási többség akar békét, amely nem kötelezte el magát sem az egyik, sem a másik oldalon, hanem sokan azokban az országokban is, amelyek egyik vagy másik oldalhoz tartoznak."

(A palicsi díszebéden 1960. május 28-án elhangzott pohárköszöntőből — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek XIV., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1970)

*

„Ha megengedi, elnök úr, röviden kifejteném, mi a véleményünk a világot ma aggasztó problémákról. Tudom, ön is igen nagy figyelemmel kísérte a párizsi fejleményeket és a csúcsértekezlet kudarca után előállt helyzetet. A világ értetlenül nézte, mi történik, mert egyszeriben össze-

omlottak a remények, amelyeket az emberiség oly hosszú időn át táplált, miközben a párizsi értekezlet megtartására várt. A világ kiábrándult, aggódik, s azt kérdi, mi lesz most.

Milyen következtetést vontunk le mi ezekből az eseményekből? Erre a következtetésre jutottunk: kiderült, hogy a legnagyobb hatalmak képviselői, akik csúcsértekezletre ültek össze, nem képesek megoldani az egész világra, az egész emberiségre nézve fontos általános jellegű problémákat. Nem igyekeztek megteremteni egy olyan értekezlet politikai előfeltételeit, amelyen igen komoly problémákat kellett volna megoldani jelen pillanatban, amikor az egész emberiség aggódik sorsáért, jövőjéért. Miután ez a helyzet, és miután meggyőződtünk arról, hogy a nagyhatalmak eddig nem voltak képesek építő módon hozzálátni a problémák rendezéséhez, úgy véljük, hogy nem kell tétlenül szemlélnünk az eseményeket és félrevonulva várni, hogy milyen sorsot szabnak ki nekünk a nagyhatalmak egyik vagy másik értekezletén. Mi ugyanis, akik nem voltunk jelen, többen vagyunk, főleg azért, mert az általunk folytatott politikának minden országban vannak hívei.

Sohasem helyeseltük, hogy a világ sorsáról csak néhány nagyhatalom szűk körében döntsenek. Mindig is az volt a véleményünk, hogy a nemzetközi problémákat az Egyesült Nemzetek Szervezetében kell megoldani, ahol az országok többségének képviselete van. De ha már így alakult a dolog, ha már semmiképpen sem érhettük el azt, hogy ezeket a kérdéseket az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül rendezzék, belenyugodtunk a helyzetbe, s vártuk, hogy mire jutnak a nagyhatalmak képviselői, ha összeülnek. Őszinte szívvel és a legnagyobb igyekezettel támogattuk, hogy üljenek össze és lássanak hozzá a nyílt kérdések rendezéséhez. Látni akartuk, mit lehet ezeken az értekezleteken megoldani, de nem ringattuk magunkat abban az illúzióban, hogy megoldanak majd egyes nagy jelentőségű kérdéseket. Számunkra az volt a fontos, hogy összeüljenek azoknak a nagyhatalmaknak a képviselői, amelyek között a legmélyrehatóbbak az ellentétek, és ezen az értekezleten elvben állapodjanak meg, hogy a nemzetközi problémákat békés úton kell megoldani. Ez igen jelentős lett volna mindannyiunk számára.

De mivel ez nem következett be, Jugoszlávia kormánya s mi valamennyien úgy véljük, hogy az el nem kötelezett országok nem nézhetik tétlenül a fejleményeket. Igaz, hogy mi eddig sem voltunk tétlenek, de a jelenlegi helyzet megköveteli az el nem kötelezett országok növekvő aktivitását. Ez természetesen nem jelenti, hogy valamiféle harmadik tömböt kell alakítanunk, mert ez újabb hiba volna, hanem azt jelenti, hogy szorgalmaznunk kell a véleménycserét, kifejezésre kell juttatnunk az emberiség valamiféle lelkiismeretét, erősítenünk kell a béke híveinek, a há-

ború ellenfeleinek táborát, amely ellenzi, hogy a legkorszerűbb pusztító eszközöket emberi életek és minden földi élőlény megsemmisítésére használják fel."

(A Nasszer elnök és felesége tiszteletére 1960. június 13-án Brioniban rendezett díszebéden mondott pohárköszöntőből — Josip Broz Tito: Beszédek és cikkek XIV., Forum Könyvkiadó, Novi Sad, 1970)

*

„Fölösleges az az aggodalom, hogy ez az értekezlet a harmadik tömb megalakításának kezdete lehet. Logikus volna-e, hogy harmadik tömböt alkossunk mi, akik a világ tömbi megoszlása ellen harcolunk? Elősegítené-e ez a világfeszültség enyhülését? Kétségtelenül nem. Nem is lehet ilyen szándékunk, mert ez ellenkezne a tömbönkívüli országok politikai felfogásával. Mert ha azt vizsgáljuk, hogy mi a katonai tömbök lényege, mi jellemzi a katonai tömböket, azt látjuk, hogy első és legfontosabb jellegzetességük a katonai érdekeltség, katonai erő teremtése. Állandóan versenyeznek a fegyverkezésben, hogy fölénybe kerüljenek. Tömbi keretekben a többi országokkal szemben voltaképpen diszkrimináló jellegű gazdasági megállapodások jönnek létre. Zárlatot alkalmaznak különféle termékekre avégett, hogy nyomást gyakoroljanak bizonyos országra vagy országokra. Mindez és a tömbök sok más jellegzetessége ellenkezik az általános érdekkel és az el nem kötelezett országok felfogásával, főként pedig azzal a ténnyel, hogy ezek az országok teljesen kizárják a különféle vitás kérdések katonai erővel való megoldását. Ez elegendő annak bizonyítására, mennyire értelmetlen az a szemrehányás, hogy a tömbönkívüli országok államfőinek és kormányfőinek ez az értekezlete harmadik tömb megalakítására törekszik.

Véleményem szerint ennek az értekezletnek arra a felismerésre kell juttatnia a nagyhatalmakat, hogy a világ sorsa nem lehet csak az ő kezükben. Az értekezletnek meg kell mutatnia az erőszak híveinek, hogy a világ többsége határozottan elveti az erőszak alkalmazását a múlt háború által örökül hagyott különféle fontos kérdések megoldásában. Túlzás nélkül állíthatom, hogy az ezen az értekezleten képviselt országok, azonkívül sok más ország, amelyek nem tartoznak egyik csoporthoz sem, a világ közvéleményének nagy többségét képviselik. Az emberiség lelkiismeretét képviselik."

(Az el nem kötelezett országok első, belgrádi értekezletén, 1961. szeptember 1-én mondott beszédből — Magyar Szó, XVIII. évf. 207. /5120./ szám)

*

„Az első értekezletünk óta a mai napig történt eseményeket szemlélve, mindinkább erősödik az a meggyőződésünk, mennyire életteljes az a politika, mely síkraszáll az államok és a népek igazságos viszonyáért, egyre jobban meggyőződünk arról, hogy e politika hatásának növekedése elkerülhetetlen volt. Bebizonyult, hogy ez a politika nem ismer földrajzi határokat, sem faji előítéleteket, hogy ezt a politikát nem gátolják a társadalmi rendszerekben való különbségek, hanem, hogy ez a politika a bekövetkezett progresszív változásokból meríti erejét, s egyre szélesebb támaszra talál. Elkötelezettségünk a békés elvek és az igazságosabb világviszonyok mellett nem vesztett semmit jelentőségéből a feszültség enyhülése következtében, hanem ez a fejlődés voltaképpen új lehetőségeket teremtett, és rámutatott újabb akciók szükségére.

A belgrádi értekezlet idején éppen úgy, mint előtte és utána, gyakran azt a szándékot tulajdonították a koegzisztencia politikája előharcosainak, hogy „harmadik tömböt" igyekeznek teremteni. Ez arra vallott, hogy nem értik meg a koegzisztencia politikájának lényegét, ebben a hidegháború szelleme a korszerű fejlődés meg nem értése tükröződött. Ha valami kifogást lehetne emelni az el nem kötelezett országok szerepe ellen, az csakis az lehet, hogy olykor nem reagáltak eléggé gyorsan és egységesen bizonyos káros eseményekre. A „harmadik hatalomra" vonatkozó kifogások ma már szinte teljesen eltűntek. Voltaképpen jelentős mértékben eltompult az élük, és némileg megváltoztak a katonai-politikai csoportosulások is, a nemzetközi viszonyokban való funkciójuk és helyük tekintetében, mint ahogy megváltoztak belső viszonyaik is. A vitás kérdések békés megoldásának, a nemzetközi feszültség megszüntetésének, a gyors gazdasági fejlődésnek és a dekolonizálásnak politikája egyre több olyan országot és erőt tömörít az Egyesült Nemzetekben és más fontos nemzetközi fórumokon — némelyik közülük nincs itt képviselve —, amelyek hozzájárulni szándékoznak a világhelyzet megszilárdításához új, igazságosabb alapokon. Ezt a politikát többé már nem annyira a formális el nem kötelezettség vagy elkötelezettség jellemzi, amelyekről tudjuk, hogy igen viszonylagos fogalom lehetnek, mert ezek a fogalmak egyre inkább túlhaladottak, hanem mindinkább az aktív és elvszerű ténykedés, az akcióegység, az aktív és békés koegzisztencia politikája elveinek alkalmazásában. Ezáltal ez a politika új dimenziókat visz a világ korszerű politikai fejlődésébe, mert lehetővé teszi a széles körű együttműködést nem holmi mesterséges és formális tömörülésnek, hanem az érdekegységnek és a független értékeléseknek az alapján."

(Az el nem kötelezett országok második, kairói csúcsértekezletén, 1964. október 6-án elhangzott beszédből — Magyar Szó, XXI. évf. 278. /6235./ szám)

*

„A világbéke biztosításáért folyó harc tehát fokozott erőfeszítéseket követel az olyan nagy világproblémák megoldására, mint amilyenek az iparilag fejlett országok és a fejlődő országok közötti növekvő különbségek. E probléma tényleges megoldása nélkül nem lehet sikeresen fejleszteni a nemzetközi kapcsolatokat. A szilárd nemzetközi kapcsolatok ugyanis csak az egyenjogúság alapján valósíthatók meg, az pedig erőfeszítéseket követel a nagy gazdasági különbségek kiküszöbölésére, minden ország normális és sokoldalú gazdasági fejlődése feltételeinek megteremtésére.

Természetesen a gazdag és a szegény országokra való felosztás feltételes, mert a fejlődő országok hatalmas természeti kincsekkel rendelkeznek. Ezek a kincsek azonban nincsenek kellőképpen kihasználva, s a kihasznált rész gyümölcsei sem őket illetik teljes egészében. Pedig e kincsek kihasználása mind a fejlődő országok, mind az iparilag fejlett országok érdeke. De érdeke ez az egész világgazdaságnak, mert az csak akkor fejlődhet sikeresen, ha a világ minden részében biztosítva vannak a gazdasági fejlődés előfeltételei. Ezért minden országnak konstruktív módon kellene együttműködnie gazdasági téren.

A klasszikus gyarmati uralom ma már általában megdőlt. Mindemellett azonban érződnek még a hosszú gyarmati uralom és kizsákmányolás súlyos következményei. E következmények mindenekelőtt abban állnak, hogy az idegen uralom alatt élt országok gazdaságilag nem eléggé fejlettek. Ezen kívül a kizsákmányolás újabb formáival, az úgynevezett neokolonializmussal is találkozunk, és ez ugyancsak akadályozza a fejlődő országok gyorsabb előrehaladását. Az említett országok és népeik természetesen nem hibáztathatók azért, mert gazdaságilag fejletlenek. Ezért azok a hibásak, akik évszázadokon keresztül kizsákmányolták őket, és akik továbbra is erre törekednek, csak más módszerekkel.

Joggal vetődik fel a kérdés: vajon a világ iparilag fejlett országai semmibe vehetik-e a szegénységet, amelyben az emberiség nagy többsége él, anélkül, hogy ennek ne legyenek beláthatatlan következményei mindenkire nézve? Ezt nem tehetik.

A mai világnak harmonikus és sokoldalú fejlődésre van szüksége minden téren. Figyelembe kell venni a fejlődés valamennyi tényezőjét, a gazdasági és a szociális, továbbá az erkölcsi és a kulturális tényezőket, azzal a céllal, hogy megszűnjön a szegénység és az elmaradottság, és biztosítva legyen a megfelelő életszínvonal és az emberi méltóság.

A „gazdagok" és a „szegények" közötti örökölt különbségek olyanok, hogy azokat a fejlődő országok önmaguk nem hárítják el, bár eddig nagy erőfeszítéseket tettek, és fejlődésük terén sok mindent elértek. Ebben az iparilag fejlett országoknak is részt kell venniük. Kötelezettségük erkölcsi és anyagi vonatkozású.

E segítségnyújtás erkölcsi aspektusa abból a történelmi igazságtalanságból ered, amelyet Afrika, Ázsia és Latin-Amerika országaival szemben követtek el. Az iparilag fejlett országok ma erőfeszítéseket tesznek lakosságuk egy része szegénységének megszüntetéséért és nem eléggé fejlett vidékeik gyorsabb fejlesztéséért. Ezért tehát nem szabad megmakacsolniuk magukat a világ országainak többségével szemben, azokkal az országokkal szemben, amelyek az öröklött gazdasági elmaradottság rendkívül súlyos problémáival küzdenek. Természetesen nehéz hinni abban, hogy bármiféle lelkiismeret vagy humanizmus ébredhet fel azokban, akik még mindig a profiszerzés és a további gazdagodás bűvkörében élnek. Határozottan harcolni kell tehát a fennálló állapot megváltoztatásáért, és ennek szükségességét azok előtt a politikai tényezők előtt kell bizonyítani, amelyek felelősek a világ előtt az országok és népek egyenlőtlenségéből eredő következményekért."

(A nairobi egyetem 1970. február 18-án mondott beszédből — Josip Broz Tito: Válogatott beszédek, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1973)

*

„Gyakran vetették szemünkre — és ilyen megjegyzések még ma is hallhatók —, hogy új tömb megteremtésére törekszünk. Nem hogy nem akarunk új tömböt teremteni, hanem arra törekszünk, hogy a meglevő tömbök is eltűnjenek.

Ugyanúgy gyakran beszélik azt is, hogy az el nem kötelezettséget a passzivitás és a tömbök közötti taktikázás jellemzi. Mi azonban rendkívül aktívak vagyunk és a nemzetközi színtéren saját programunkkal lépünk fel. Programunk pedig nem jelenti azt, hogy megbékélünk a világ fennálló helyzetével, hanem konkrétan hozzá akarunk járulni megjavításához.

Szemünkre vetik azt is, hogy a nagyhatalmak ellen vagyunk. Nem vagyunk a nagyhatalmak ellen, hanem csupán az erőpolitikát ellenezzük.

Azt mondják, hogy az el nem kötelezettek nem lehetnek befolyásos nemzetek, hiszen fegyverük nincs, és nem gazdagok. Mi pedig éppen ezért szállunk síkra egy olyan világért, amelyben a fegyver és a gazdagság nem lesz az erő és a befolyás eszköze.

Amidőn a világ egyenrangú fejlődéséért szállunk síkra, nemcsak azért követeljük ezt, mert segíteni akarunk a kevésbé fejletteken, hanem azért is, mert ez gazdasági szükségszerűség és mindnyájunk érdeke.

Mi tehát nem azért harcolunk, hogy a mai világban jobb helyünk legyen, mi egy jobb világért harcolunk. E törekvésekben társulva lehetőségeinket is egyesítenünk kell, fejleszteni és szélesíteni kölcsönös kapcsolatainkat és együttműködésünket. A függetlenség megőrzésében és a

biztonság megszilárdításában való szolidaritásunk és azonosságunk alapja és előfeltétele annak, hogy alkalmasak legyünk további közös akciók megtételére.

Ezért tehát feltétlenül szükség lenne arra, hogy az együttműködés olyan rendszerét építsük ki, amely hatékony kölcsönös segítséget és szolidaritást biztosítana . . .

Az el nem kötelezett országoknak tevékeny tényezőkké kell válniuk a nemzetközi kapcsolatokban. Ha egyesítik erőfeszítéseiket és egységesen tevékenykednek a nemzetközi színtéren, sokat érhetnek el, hozzájárulnak majd az emberiség jobb jövőjének megteremtéséhez."

(Az el nem kötelezett országok Lusakában megtartott harmadik csúcsértekezletén, 1970. szeptember 7-én mondott beszédből — Josip Broz Tito: Válogatott beszédek, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1973)

*

„Mindnyájan egyetértünk abban, hogy a világ mind kisebb lesz, és az államok egymásra vannak utalva. Ami a világon történik — legyen az jó vagy rossz — mindenkit érint. Minden összetűzésnek vagy válságnak globális visszahatása van. Az egész háború utáni tapasztalat arra mutat, hogy a nagyhatalmak egymagukban nem valósíthatják meg a világ békéjét és stabilitását. Ezért minden országnak, tekintet nélkül nagyságára és erejére, cselekvően kell részt vennie a világközösség ügyeinek intézésében. Nemcsak azért, mert ez minden ország joga, hanem azért is, mert ez elengedhetetlen feltétele a béke megőrzésének és a nemzetközi együttműködés fejlesztésének. Mint ahogy a „nagy" béke nem nyugodhat hosszú ideig a „kis" háborúkon, úgy a nemzetközi együttműködés sem fejleszthető bárkinek a monopóliuma alapján, semmibe véve más országok és népek törvényes érdekeit. A kis és kevésbé fejlett országok békéje és előrehaladása nélkül nem lesz szilárd béke, s ezáltal a nagy és fejlett országok számára sem lesz tartós előrehaladás."

(A Richard Nixonnak, az Egyesült Államok elnökének tiszteletére 1970. október 29-én Belgrádban adott díszvacsorán elhangzott pohár köszöntőből — Josip Broz Tito: Válogatott beszédek, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1973)

*

„Elsősorban a világ összes békeszerető és haladó erőinek tevékenységétől függ, hogy a nemzetközi kapcsolatok milyen irányt vesznek. Ebben nagy szerep jut a szocialista országoknak, amelyeknek gyakorlatukkal kell

példát mutatniuk a demokratikus és egyenjogú viszonyokra, a békéért, a békés egymás mellett élés elve következetes alkalmazásáért vívott harcban. Ez pedig azt jelenti, hogy olyan nemzetközi kapcsolatokra van szükség, amelyektől távol áll az erő és a nyomás alkalmazása, valamint a belügyekbe való beavatkozás, ezzel szemben lehetővé válik a népek és országok szabad fejlődése és egyenrangú részvétele a nemzetközi közösség tevékenységében. Az el nem kötelezett országok nemzetközi politikájának és tevékenységének tulajdonképpen ez a lényege, s ez országaink külpolitikai tevékenységének tartós alapja. Az el nem kötelezettség politikája megfelel népeink létérdekeinek, függetlenségük és szuverenitásuk megőrzésének, éppen ezért az el nem kötelezettség a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság alkotmányban rögzített elve."

(A Leonyid Iljics Brezsnyevnek, az SZKP KB főtitkárának tiszteletére 1971. szeptember 22-én adott díszvacsorán elhangzott pohárköszöntőből — Josip Broz Tito: Válogatott beszédek, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1973)

*

„Elnök úr,
kedves barátaim,
e sorsdöntő történelmi pillanatban az emberiség előtt valós lehetőségek nyílnak arra, hogy határozottabban hozzálásson a nagy ellentmondások és súlyos problémák megoldásához, amelyeket itt ismertetni igyekeztem. Mély meggyőződésem szerint az el nem kötelezett országok hivatottak arra, hogy nagy szerepet játszanak a jobb és igazságosabb világ építésében. Hatalmas erkölcsi és politikai felelősség hárul ránk, hogy minden erőnkkel a nemzetközi politikai, gazdasági viszonyok gyökeres megváltoztatásán munkálkodjunk. Korunkban ez a legfontosabb feltétele minden haladásnak.

Törekvéseink és sugalmazásaink nem pusztán szubjektív óhajokat fejeznek ki, hanem elsősorban az objektív fejlődés és a valós szükségletek termékei. Az el nem kötelezettség nem pusztán e kor lelkiismerete, amint azt gyakran mondták, hanem az emberiség reális reménye, a nemzetközi viszonyok erőteljes pozitív tényezője. Ez pedig megköveteli, hogy tevékenységünk folyamatos, határozott és szervezett legyen.

Az el nem kötelezett országok nem azt követelik, hogy bárki is ismerje el arra való jogukat, hogy egyenjogúan kivegyék részüket a világproblémák rendezéséből. Ezt a jogot ők már kiharcolták, ez a joguk megvan, s szilárdan el is tökélték, hogy egységükkel, szervezettségükkel és tevékenységükkel élnek is vele. Ez azt jelenti, hogy a legbefolyásosabb tényezők egyikeként vállalják a felelősséget és a kötelesség nekik

jutó részét a nemzetközi viszonyok további fejlődése, a béke megszilárdítása, a biztonság, a függetlenség, az egyenjogúság, az általános gazdasági és társadalmi haladás iránt."

(Az el nem kötelezett országok negyedik, algíri csúcsértekezletén, 1973 szeptember 6-án elhangzott beszédből — Magyar Szó, XXX. évfolyam, 246./9438./ szám)

*

„Az el nem kötelezett országok vállalták az igazságosabb világ kialakításával járó felelősség rájuk eső részét. Akár eddig is, ezentúl is készen állnak arra, hogy e forradalmi feladat teljesítésében egyenrangúan közreműködjenek mindenkivel. Történelmi küldetésüket annál eredményesebben teljesíthetik, ha erősítik egységüket és kölcsönös szolidaritásukat. Új nemzetközi viszonyok hírnökei lévén, együttműködésünkben és másokkal való kapcsolatainkban is harcolnunk kell ezekért a viszonyokért.

Azt jelenti ez, hogy itt, Colombóban is félre kell tennünk mindazt, ami időlegesen elválaszt bennünket, s afelé kell fordulnunk, ami valamennyiünk számára közös, s ami egyesít bennünket. Más szóval, ha meg akarjuk őrizni az el nem kötelezett országok cselekvő képességét és egységét, éspedig annak érdekében, hogy eredményesebben tudjuk rendezni a legsúlyosabb nemzetközi problémákat, akkor bilaterális problémáinkat más helyen és más időpontban kell tisztáznunk. Figyelembe kell vennünk, hogy a megváltozott világban minden nép könnyebben és gyorsabban tudja majd érvényesíteni törvényes érdekeit és rendezni problémáit. Éppen ezért mozgalmunknak az egységnek, a szolidaritás és az együttműködés alapján való erősítése a mostani értekezlet legfontosabb feladatai közé tartozik. Hiszen csak egységesen képviselünk olyan erőt, amellyel a világon mindenkinek számolnia kell.

A világ átformálását célzó erőfeszítésekben együttműködésre hívunk fel minden nemzetet és minden kormányt, mert meggyőződésünk, hogy amit képviselünk, az az egész világ javára van. Az ami az el nem kötelezett országokat illeti, meg vagyok győződve róla, hogy állhatatosan folytatni fogják küldetésüket, mindazokkal közösen, akik az együttműködést elfogadják. Jugoszlávia a maga részéről továbbra is minden erejét és minden lehetőségét latba veti, hogy e történelmi vállalkozás eredményes legyen.

Az el nem kötelezettség útján, amely mellett állást foglaltunk, eddig is voltak nehézségek, s ezentúl is lesznek. Ezeket megbeszéléssel és akcióval küzdöttük le, s egészként mindenkor megerősödve léptünk tovább. Ha a mozgalmunk ellen irányuló próbálkozások manapság agresszívabbak, ez azért van, mert egyre erősödünk, s mert egyre változnak az

erőviszonyok azok kárára, akiknek pozíciói és jogtalan kiváltságai mindinkább veszélybe kerülnek. Határozatainkban és programjainkban megkörvonalaztuk a holnap világát, amelynek megteremtését senki sem akadályozhatja meg. Ám ez az új világ nem fog önmagától megvalósulni — harcolni kell érte."

(Az el nem kötelezett országok ötödik, colombói csúcsértekezletén, 1976. augusztus 17-én megtartott beszédből — Magyar Szó, XXXIII. évfolyam, 227./10496./ szám)

A szövegválogatást *Mendrei Ernő* készítette

Rezime

Tito — o nesvrstanosti

Politika nesvrstanosti naše zemlje, ali i nesvrstanost kao politička doktrina i pokret našeg doba, najuže su vezani za ime predsednika Tita. U međunarodnim srazmerama od izvanrednog značaja i uticaja su njegov doprinos viziji politike nesvrstavanja i izgrađivanja njene filozofije i afirmacije u praksi.

Kao što se nezavisna i nesvrstana politika Jugoslavije ne može odvojiti od nesvrstanosti a ovaj svetski fenomen od svog razvijanja, tako i u Titovoj celokupnoj, međunarodnoj delatnosti postoji povezanost između tzv. nacionalne i internacionalne komponente. Titov iskonski osećaj za revoluciju, njegova istrajnost i iskustvo duboko su utisnuli pečat na razvoj pokreta i politike nesvrstanih, istovremeno borba naroda i država za nezavisnost i borba za ravnopravne međunarodne odnose bili su stalni podstrekači i potpora Jugoslaviji za samostalnu, aktivnu i nesvrstanu spoljnu politiku.

Spoljna politika nesvrstanosti Jugoslavije nije plod trenutnih interesa ili teškoća nego je izrasla iz biti našeg narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije. Jugoslavija je već u teškim ratnim godinama istupila za svoje pravo da sama, bez ičijeg upliva, odlučuje o svojoj sudbini i odredi vlastiti put unutarnjeg razvitka.

Boreći se za ostvarivanje ravnopravne zajednice svojih naroda i narodnosti, Jugoslavija se i na međunarodnom planu bori za iste ciljeve: za ravnopravnost država i naroda i njihovog slobodnog razvitka. Uprkos osetljivom geopolitičkom položaju i pritiscima, istrajnost Jugoslavije za nesvrstanost predstavlja izvanredno vredan moralno politički kapital, koji je Tito, zajedno sa iskustvima drugih oslobođenih zemalja, na putu za samostalni razvoj borbom protiv kolonijalizma ili sa iskustvima društvene revolucije, smestio u opštu riznicu o nesvrstanosti.

Cilj ovog skromnog i kratkog rezimea, koji nije pripremljen sa punim mogućnostima i zahtevima, je da prikaže: u Titovoj dugoj, desetogodišnjoj, neumornoj, međunarodnoj delatnosti, a i u svim spoljnopolitičkim govorima i izjavama već od prvih godina osnivanja i razvitka nove socijalističke Jugoslavije dosledno i stalno su prisutni ne samo cilj očuvanja nesvrstanosti naše zemlje

po svaku cenu nego, isto tako i zahtev za samostalnim, slobodnim, miroljubivim životom, za ravnopravniji, pravedniji i humaniji svet.

Tito nije samo „idejni otac nesvrstanosti", njegov duhovni podstrekač, nego i njegov prvoborac, jer kao što je rekao u svom govoru u Kolombu, svet sutrašnjice, čija vizija je data u odlukama i programima nesvrstanih zemalja, neće se ostvariti sam od sebe. Za njega se treba boriti i to još takvom verom i voljom kao što to Tito radi celog života.

Summary

Tito — about non-alignment

The non-alignment policy of our country, but as well the non-alignment as a political doctrine and movement of our age, are in the closest possible way connected with the name of the president Tito. In international consideration his contribution to the vision of the non-aligned policy, building up of its philosophy and his afirmation in practice, are of extra-ordinary importance and effect.

As the non-aligned and independent policy of Yugoslavia cannot be separated from non-alignment, and this world phenomenon from its developing, so does whole exist, in the Tito's international activity a connection between the so called national and international component. Tito's revolutionary instict, his endurance and experience have deeply sealed the non-aligned movement and its development, at the same time, the struggle of nations and states for independence and equal international relations have been permanent inspiration and support to Yugoslavia for independent, active and non-aligned foreign affairs.

The Yugoslav non-aligned foreign affairs does not represent immediate interests or difficulties, it grew out from the nature of our National Liberation War and the socialist revolution. During the hard war years Yugoslavia has already taken a stand for the right in deciding, without any intervention, about her own destiny, by herself, and to determine her own inner way of development.

Struggle for the realization of an equal community of the nations and nationalities in Yugoslavia represents also her aims concerning the international relations: equality of nations and states and a free and independent devolopment. In spite of the delicate geopolitical position of Yugoslavia and pressures made upon her, the endurance for non-alignment represents an extra-ordinarily valuable moral-political capital, which Tito, together with experiences of other liberatd countries being on their way of independent development by fighting against colonization; or experiences of social reproduction, has placed in the universal treasury of non-alignment.

The aim of this modest and short summary, which is not made with full possibilities and requests, is to show: in Tito's long, ten-years lasting, unwearied, international work, and also in all foreign affairs speeches and declarations, from the very first years of establishment and development of the new socialist Yugoslavia, not only the aim of guardening the non-alignment

of our country, at any price, is present, but also a request for independent, free, peaceful life, for a more equal, righteous and humane world.

Tito is not only „the ideological father of the non-alignment", its spiritual inspirer but also its fighter, for as he said in his speech in Colombo, the world's tomorrow, whose vision is given int the conclusions and programs of the non-aligned countries, won't come true by itself — one must fight for it. And do it with such belief and will as Tito has been doing it during his whole life.